

SOÓS MÁRIA ERIKA

egyetemi tanársegéd

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola Könyvtártudományi Program

ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet

soos.erika@btk.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0001-6216-6194>

FENNTARTHATÓ EGYETEMEK: MAGYARORSZÁGI HELYZETKÉP

A Föld jelenlegi népessége eléri a 8,2 milliárd főt. Bár napjainkban rendelkezésre állnak olyan tudományos számítások, amelyek szerint a túlnépesedés önmagában nem jelentené a fenntarthatóság akadályát, amennyiben jelentős globális változtatások történnének (például gazdasági és fogyasztási szokások terén), a fenntarthatósági kihívások továbbra is összetett és átfogó megközelítést igényelnek. Az egyetemek – mint tanuló szervezetek – kiemelt szerepet játszanak a környezeti és társadalmi fenntarthatóság előmozdításában, hiszen oktatási és kutatási tevékenységük révén formálják a jövő generációk szemléletét. Jelen kutatás célja a magyarországi felsőoktatási intézmények fenntarthatósági stratégiáinak és megvalósított intézkedéseinek elemzése, valamint annak feltárása, hogy mely további irányok és fejlesztési lehetőségek kínálkoznak az egyetemek fenntarthatósági törekvéseinek erősítésére.

A kutatás során az alábbi kérdésekre keresem a választ: Mennyire fenntarthatóak a magyar egyetemek jelenleg: az eltérő rangsormódszertanok tükrében hogyan teljesítenek? Melyek a jelenlegi stratégiák, fejlesztési irányok, működések hasonlóságai? Milyen fenntarthatósági kezdeményezéseket alkalmaznak a magyar egyetemek? Milyen jó gyakorlatok azonosíthatók, és milyen innovatív megközelítések alkalmazhatók a fenntarthatóság javítása érdekében? Mi lehet a szerepe az egyetemi könyvtáraknak, ill. az egyetemi publikálásnak a rangsorokon való szereplésben?

kulcsszavak: egyetemi rangingek, fenntarthatóság, zöld campus, UI GreenMetric, QS Sustainability Rankings, THE Impact Rankings

SUSTAINABLE UNIVERSITIES: SITUATION IN HUNGARY. The current population of the Earth is 8.2 billion. Although scientific calculations are now available that suggest that overpopulation alone would not be a barrier to sustainability if significant global changes were made (for example, in economic and consumption patterns), the sustainability challenges remain complex and require a comprehensive approach.

As learning organisations, universities have a key role in promoting environmental and social sustainability through their teaching and research activities, shaping future generations' attitudes. This research aims to analyse Hungarian higher education institutions' sustainability strategies and measures and explore further directions and development opportunities for strengthening universities' sustainability efforts.

In the course of the research, I am looking for answers to the following questions: How sustainable are Hungarian universities today? How are they performing in the light of different ranking methodologies? What are the similarities in current strategies, development directions and operations? What sustainability initiatives are Hungarian universities implementing? What good practices can be identified, and what innovative approaches can be taken to improve sustainability? What could be the role of university libraries and university publishing in the rankings?

Keywords: university rankings, sustainability, green campus, UI GreenMetric, QS Sustainability Rankings, THE Impact Rankings

Bevezetés

A felsőoktatási törvény szerint az egyetemek „az oktatás, a tudományos kutatás, a művészeti alkotótevékenység mint alaptevékenység folytatására létesített”¹ szervezetek. Oktatási rendszerünk csúcshintézményei kiváló példái a tudásgazdaság alapját adó versenyképes tanuló szervezetnek², amikor a gazdasági és társadalmi változásokra, többnyire proaktívan, új, innovatív, transzdiszciplináris szakokat indítanak (pl. a Debreceni Egyetemen 2024 őszétől a digitális fogászati tervezés, vagy a vállalati interkulturális menedzsment szakok; az ELTE BTK-n az adatgazdász vagy a kultúrák közötti kommunikáció és szervezeti menedzsment mesterszakok, ill. a [CHARM-EU](#) egyetemi szövetség 2021 őszétől élő, nemzetközi mesterdiplomát adó a fenntarthatóság globális kihívásai

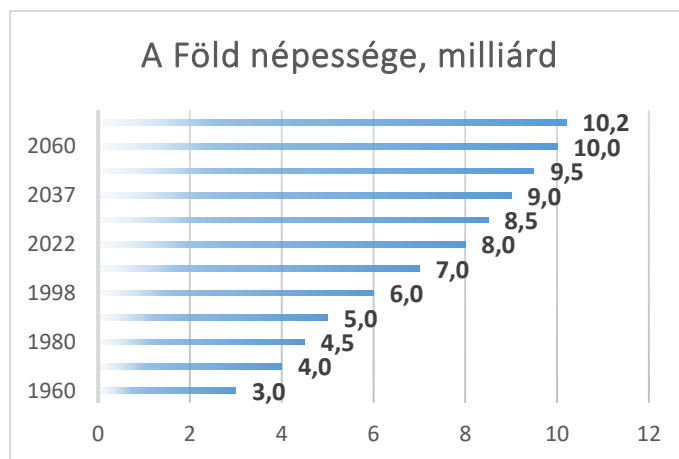
¹ „2011. évi CCIV. törvény a Nemzeti Felsőoktatásról” <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100204.tv> .

² Ikujirō NONAKA és Hirotaka TAKEUCHI, *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation* (Oxford University Press, 1995). 44-45.

képzése; a Soproni Egyetem 2025 őszén induló *ESG és alkalmazott fenntarthatósági szakember* mesterképzése).

Emellett az egyetemek azok a kapuk, amiken át a fiatal és az ismét tanuló felnőttek szakértő értelmiségivé transzformálódnak: új tudással, képességekkel és látásmóddal felvértezve lépve a munkaerőpiacra.

Napjainkban már több mint 8,2 milliárd ember él a földön, világunk népessége naponta közel 170e emberrel nő,³ egyre gyorsuló ütemben megugorva a milliárdos léptéket (1. ábra).

1. ábra A Föld népességének milliárdos ugrásai

Forrás: saját szerkesztés a Worldometer adatai alapján

Ezekben az évtizedekben, a népességnövekedés szédítő, intenzíven exponenciális folyamatával párhuzamosan, megjelent a fenntarthatóság kérdésköre: maga környezeti fenntarthatóság, fenntartható társadalmi működés (a hagyományos gazdasági fejlődésmodell ellenpólusaként) már 1981-ben⁴ fókuszba került, szintén a '80-as évektől ismert a „fenntartható fejlődés”⁵ fogalma, melynek globális teljesítésére az ENSZ 2015-ben közzé tette az *Agenda 2030: világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig szóló programját*⁶ környezeti, társadalmi problémák dimenzióival az azóta már jól ismertté vált 17 céllal és 169 alcéllal.⁷

A fenntarthatóság egyre nagyobb szerepet kap a felsőoktatási intézmények működésében is, nem csupán a környezeti és társadalmi felelősségvállalás szempontjából, hanem a nemzetközi versenyképesség tekintetében is. Az egyetemek kulcsszerepet játszanak a fenntartható fejlődés előmozdításában, hiszen kutatásaik és oktatási programjaik révén alakítják a jövő döntéshozóinak szemléletmódját, miközben saját működésükben is közvetlen környezeti hatást gyakorolnak. Az utóbbi években egyre nagyobb figyelem irányul az egyetemek fenntarthatósági teljesítményére, amelyet különböző globális rangsorok (pl. UI GreenMetric World University Ranking, Times Higher Education (THE) Impact Rankings) értékelnek.

Az egyetemek számára nem csupán presztízkérdés, hanem gazdasági és hallgatói toborzási szempont is, hogy milyen helyet foglalnak el ezekben a rangsorokban. A fenntarthatósági szempontok beépítése az egyetemi stratégiába hosszú távon hozzájárulhat az intézmények költséghatékonyságához, társadalmi felelősségvállalásához és nemzetközi láthatóságához.

³ Worldometer, „World Population Clock: 8.2 Billion People”, <https://www.worldometers.info/world-population>.

⁴ Lester L. BROWN, „Building a Sustainable Society”, Worldwatch Institute book (New York: Norton, 1981).

⁵ Strategic Imperatives, „Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future”, Accessed Feb 10, sz. 42,427 (1987).

⁶ United Nations, „Transforming our World : the 2030 Agenda for sustainable development” (United Nations, 2015), <https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

⁷ United Nations, „Sustainable Development Goals”, 2015, <https://sdgs.un.org/goals>

Jelen tanulmányban meg kívánom vizsgálni, az magyarországi egyetemek nemzetközi ranking-helyezéseit; ezek hátterét részben az elérhető dokumentumaik, részben a hazai környezetük felől.

Kérdéseim: Mennyire fenntarthatóak a magyar egyetemek jelenleg: az eltérő rangsormódszertanok tükrében hogyan teljesítenek? Melyek a jelenlegi stratégiák, fejlesztési irányok, működések hasonlóságai? Milyen fenntarthatósági kezdeményezéseket alkalmaznak a magyar egyetemek? Milyen jó gyakorlatok azonosíthatók, és milyen innovatív megközelítések alkalmazhatók a fenntarthatóság javítása érdekében? Mi lehet a szerepe az egyetemi könyvtáraknak, ill. az egyetemi publikálásnak a rangsorokon való szereplésben?

Zöld egyetemek

A fenntartható fejlődés fogalmának három főbb, eltérő értelmezése született:

1. A *gyenge fenntarthatóság* megközelítésében korlátlan készletutánpótlással dolgoznak: a fogyó természeti tőkét pótolhatónak gondolják gazdasági tőkével.
2. Az *erős fenntarthatóság* értelmezése szerint a gazdasági tőkével csak részlegesen helyettesíthető a természeti, amiből fontos egy fennmaradó alapkészletszint.
3. A *környezeti fenntarthatóság* szerint a folyamatok fenntarthatóságát jelenti, a három dimenzió (gazdasági, ökológiai és társadalmi) harmonikus és kölcsönös együttműködésével.⁸

A földi véges erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás a lineális termelés helyett a körforgásos gazdálkodást kívánja meg; messze nem csak a termelő szektorban. Ehhez több modell is született, melyek közül viszonylag friss az Ellen MacArthur Alapítvány 'pillangó modellje' (2. ábra) melynek célja az anyagok és termékek élettartamának meghosszabbítása, az erőforrások optimális felhasználása és a hulladék minimalizálása.

A modell két fő áramlást különböztet meg:

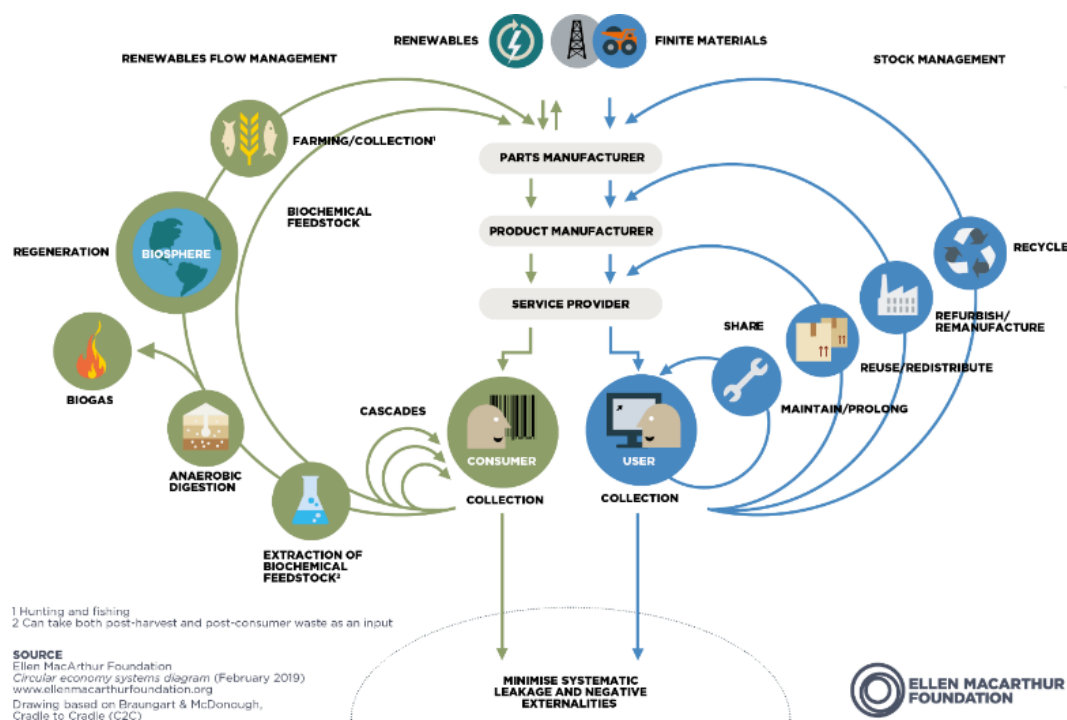
1. *Biológiai ciklus (bal oldalon)*: A természetes anyagok visszakerülnek a bioszférába. A megújuló erőforrások (pl. mezőgazdaság) újrahasznosításra kerülnek (pl. biogáz, anaerob lebontás). A végső cél a regeneráció és a természetes körforgás fenntartása.
2. *Technikai ciklus (jobb oldalon)*: Az ipari anyagok (pl. fémek, műanyagok) folyamatosan újrafelhasználásra és újragyártásra kerülnek. A fő folyamatok: megosztás, karbantartás, újrahasználat, felújítás, újragyártás és újrahasznosítás. A cél a tartós termékhasználat és az anyagvesztesség minimalizálása.

Központi elemek:

- *Gyártók és szolgáltatók*: Részt vesznek mindkét ciklusban, biztosítva az anyagok újrafelhasználását és az élettartam meghosszabbítását.
- *Felhasználók és fogyasztók*: Kulcsszerepet játszanak az anyagok gyűjtésében és visszaforgatásában.

A modell lényege a fenntarthatóság és a környezeti hatások minimalizálása az anyagáramok optimalizálásával.

⁸ HERCZEG Mihály és KÓSI Kálmán, *Környezetmenedzsment* (Budapest: Typotex, 2008), 9–29.

2. ábra A pillangó modell

Forrás: Ellen MacArthur Foundation

Az egyetemek mint oktatási szolgáltatók, kutatási szervezetek, és egyben szerepmodellek, mind a két áramlásban érintettek, polgárságuk pedig a gyűjtésben és visszaforgatásban tud ikonikus szerepet vállalni.

Nemzetközi szinten az egyetemek fenntarthatósági deklarációi (pl. Talloires Declaration, 1990; IAU Kyoto Declaration, 1993, Thessaloniki Declaration, 1997, Graz Declaration, 2005, Bonn és Tokyo Declaration, 2009) tematikus fejlődésében azt láthatjuk, hogy a környezeti felelősségvállalás konkrét vállalásaitól a társadalmi igazságosság, etika, az oktatási dimenziók felé mozdultak el; jellemzően holisztikus megközelítéssel.⁹ A fenntarthatóság, az SDG-k oktatásba integrálása nagy hangsúlyt kap.^{10,11} Egyelőre még nincs egyezményes királyi útja az egyetemi fenntarthatóságnak: a modellek szerteágazó irányokat képviselnek (a teljesség igénye nélkül): a társadalmi innováció intézményi struktúrába építésén¹² és a közép-európai oktatási rendszerekben szükséges transzdiszciplináris megközelítéssel át,¹³ a testre szabott fenntarthatósági keretrendszerek, mélyebb tudatosítás és egységesített jelentési és irányítási struktúrák kiépítéséig.¹⁴

Eközben a szakirodalmi irányok leképezéseként a (fenntarthatósági) rankingek fókuszterületei és értékelési indikátorrendszere széles spektrumon vizsgálja és értékeli az intézményeket.

⁹ Thomas SKOU GRINDSTED és Tove HOLM, „Thematic development of declarations on Sustainability in Higher Education”, *Environmental Economics* 3, sz. 1 (2012. május 10.): 32.

¹⁰ Amanda Lange SALVIA és mtsai., „Assessing research trends related to Sustainable Development Goals: local and global issues”, *Journal of Cleaner Production* 208 (2019. január 20.): 841–49, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.09.242>

¹¹ BESENYEI Mónika, „A felsőoktatás fenntarthatósági átalakulásának oktatási vonatkozásai : a Nemzeti Közszerológiai Egyetemen végzett kutatás bemutatása”, *Új magyar közgazdaság*, sz. 3 (2019): 83–95.

¹² João Lucas de SOUZA SILVA és mtsai., „Case study of photovoltaic power plants in a model of sustainable university in Brazil”, *Renewable Energy* 196 (2022. augusztus 1.): 247–60, <https://doi.org/10.1016/j.renene.2022.06.103>

¹³ Jana DLOUHÁ, Peter GLAVIČ, és Andrew BARTON, „Higher education in Central European countries – Critical factors for sustainability transition”, *Journal of Cleaner Production* 151 (2017. május 10.): 670–84, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.022>

¹⁴ Najihath BASHEER és mtsai., „Sustainability Assessment in Higher Education Institutions: Exploring Indicators, Stakeholder Perceptions, and Implementation Challenges”, *Discover Sustainability* 6, sz. 1 (2025. április 8.): 1–25, <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01116-w>

Zöld rangsorok

A nemzetgazdaságok összemérése érdekében a termelést, a fogyasztást, a jövedelmet és a gazdasági aktivitást mérő hagyományos gazdasági mutatók mellett (bruttó hazai összetermék – GDP, nettó hazai összetermék – GNP, fogyasztói árindex – CPI, munkanélküliségi ráta stb.) számos alternatív mutató (humán fejlettségi index – HDI, zöld GDP, környezeti teljesítmény index – EPI) született az utóbbi évtizedekben, hogy a gazdasági növekedés mellett láthatóvá váljon a társadalmi, és környezeti dimenzió is. Ehhez a folyamathoz hasonlóan az akadémiai teljesítményt, kutatási eredményességet, hallgatói elégedettséget stb. mérő egyetemi rangsorok mellett a szervezetek ökológiai, társadalmi tevékenységét, felelősségvállalását és hatását mérő rankingek is megjelentek. A hagyományos mutatókhoz hasonlóan a zöld eredmények is versenyelőnyt és pozitív megítélést jelentenek az intézményeknek. Az egyetemek fenntarthatósági mérőeszközei kívülről adnak visszaigazolást a motivált egyetemek számára, ezzel is ráerősítve az aktivitásukra ezeken a területeken.¹⁵

Ahogy a 'normál' egyetemi rangsorok fókuszterülete, módszertana is meglehetősen diverz, úgy a zöld rangsorok specializálódása is megfigyelhető (1. táblázat).

Jellemzők	P&R Ranking	Princeton Review	UI GreenMetric	AASHE STARS	THE Impact Rankings	QS Sustainability Rankings
Készítő szervezet	People&Planet (UK)	The Princeton Review	Universitas Indonesia	AASHE (USA)	Times Higher Education	Quacquarelli Symonds (QS)
Indulás éve	2007	2009	2010	2010	2019	2022
Fő szempontok	Környezet, etika, jogok	Környezeti politika, hallgatói tudatosság, campus zöldítése	Zöld kampusz, energia, hulladék, víz, közlekedés, oktatás	Oktatás, kutatás, működés, közösségi szerepvállalás, irányítás	SDG-k: társadalmi hatás, oktatás, kutatás, együttműködések	Környezetvédelem, társadalmi hatás, ESG, kutatások
Fókusz	Környezeti, szociális (UK)	Környezeti fenntarthatóság (USA fókusz)	Környezeti fenntarthatóság	Átfogó, részletes önértékelés	Társadalmi + környezeti hatás	ESG szemlélet, globális elköteleződés
Weboldal	https://peopleandplanet.org/university-league	https://www.princetonreview.com/college-rankings/green-guide	https://greenmetric.ui.ac.id/	https://stars.aashe.org/	https://www.timeshighereducation.com/impactrankings	https://www.topuniversities.com/university-rankings/sustainability-rankings
Hazai egyetemek	–	–	✓	–	✓	✓

1. táblázat Zöld egyetemi rangsorok

Forrás: a rangsorok leírásai alapján saját szerkesztés

Hazai egyetemeket három rangsorban láthatunk, így a továbbiakban ezeket veszem górcső alá.

1. Fókusz különbségeknél jellemzően csak hangsúlyeltolódást találunk.

- A *GreenMetric* elsősorban az egyetemek környezeti fenntarthatóságára összpontosít: 6 fő kategória alapján pontoz melyek az infrastruktúra, energia és klímaváltozás, hulladékkezelés, vízgazdálkodás, közlekedés és oktatás;
- a *QS Sustainability* a társadalmi és környezeti hatásokat is figyelembe veszi;
- a *THE Impact Rankings* az egyetemek társadalmi felelősségvállalását és a fenntartható fejlődési célokhoz való hozzájárulását méri.

2. Az adatgyűjtési módszerek esetén abban láthatunk különbséget, hogy a szervezetek saját vagy külső adatok alapján rangsorolnak.

- A *GreenMetric* potenciónálsan szubjektív eredményeket eredményezhet az önbevallásos adatgyűjtés miatt,
- a *QS Sustainability* harmadik fél által validált adatokat is használ,

¹⁵ Walter LEAL FILHO és mtsai, „University Rankings and Sustainable Development: The State of the Art”, *International Journal of Sustainability in Higher Education* ahead-of-print, sz. ahead-of-print, <https://doi.org/10.1108/IJSHE-11-2023-0530>

- o a *THE Impact Rankings* szintén önbevallásra épít, melyeket kiegészít többféle forrást kombinálásával (pl. kutatási eredmények).

3. Az értékelési struktúrában

- o a *GreenMetric* súlyozott kategóriapontszámok alapján rangsorol;
- o a *QS Sustainability* többdimenziós értékelést alkalmaz;
- o a *THE Impact Rankings* az egyetemek SDG-khez való hozzájárulásának súlyozott átlagát veszi figyelembe.

Az összehasonlításban (2. táblázat) erősebben kirajzolódnak a különbségek.

Ranking	UI GreenMetric ¹⁶	QS Sustainability ¹⁷	THE Impact Rankings ¹⁸
Készítő	Universitas Indonesia	Quacquarelli Symonds (QS)	Times Higher Education (THE)
Első megjelenés éve	2010	2022	2019
Egyetemek száma	1477	1743	2152
Fókuszterületek	Környezet és infrastruktúra Energia Hulladék Víz Közlekedés Oktatás	Környezeti hatás Társadalmi hatás Irányítás minősége	Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai (SDG-k)
Fókuszkülönbség	Erősen környezetorientált, főként az egyetemi fenntarthatósági gyakorlatokra koncentrál	Komplex megközelítés: társadalmi és környezeti szempontok egyaránt szerepelnek	Társadalmi felelősségvállalás az ENSZ SDG-k mentén, kiemelve az egyetemek globális szerepvállalását
Értékelési struktúra	Hat kategória különböző súlyozással (pl. energia: 21%, oktatás: 18%)	Nyolc mutató két fő kategóriában (környezeti és társadalmi fenntarthatóság), szigorú validációval	Az egyetemek hozzájárulása az ENSZ 17 SDG-jéhez, legalább négy SDG-re vonatkozó adat szükséges
Adatgyűjtési módszerek	Összegyűjtött adatok: kérdőívek az egyetemektől Önbevallás	Egyetemi adatok + harmadik fél (pl. Scopus publikációk) Szubjektív és objektív adatok kombinációja Validált adatok	Önbevallás, kutatási publikációk, egyetemi projektek Széles körű adatforrások
Szubjektivitás és hitelesség	Az adatok önbevalláson alapulnak, ezért lehetnek torzítások	Kombinálja a saját adatszolgáltatást és a külső forrásokból származó adatokat, ami növeli a hitelességet	Pontszámok az SDG-eredmények alapján Az önbevallás mellett külső kutatási eredmények is szerepelnek, így a hitelesség növelése érdekében többféle forrást vesz figyelembe

2. táblázat A GreenMetric, a QS Sustainability és a THE Impact Rankings jellemzői
Forrás: a rangsorok leírásai alapján saját szerkesztés

A nemzetközi szinten legrégebben működő GreenMetric-nek korábban felrótt hiányosságait (nem volt minimális küszöbértéke a listára kerülésnek; a pontozási sávok hiánya miatt instabilitást okozott, a kicsi pontkülönbségek is nagy rangsorbeli szórást eredményeztek, kevésbé volt átlátható, elérhető módszertan) ¹⁹ változásokkal és fejlesztésekkel kijavították: már vannak pontsávok, küszöbértékek, fixálták az indikátorokat és egyértelműbbé tették a módszertant. Hangsúlyosabbá

¹⁶ „Methodology - UI GreenMetric”, <https://greenmetric.ui.ac.id/about/methodology>

¹⁷ „QS Sustainability University Rankings 2025”, Top Universities, 2025. március 21., <https://www.topuniversities.com/sustainability-rankings>

¹⁸ „Impact Ranking”, Times Higher Education (THE), 2024. június 4., <https://www.timeshighereducation.com/impactrankings>

¹⁹ Marco RAGAZZI és Francesca GHIDINI, „Environmental sustainability of universities: critical analysis of a green ranking”, *Energy Procedia*, International Conference on Technologies and Materials for Renewable Energy, Environment and Sustainability, TMREES17, 21-24 April 2017, Beirut Lebanon, 119 (2017. július 1.): 111–20, <https://doi.org/10.1016/j.egypro.2017.07.054>

tették az fenntartható fejlődési célok (SDG) és az egyetemek környezeti hatásának értékelését. A súlyozásban 2019 óta az infrastruktúra és az irányítás kaptak magasabb értéket.²⁰

A módszertani különbségek miatt ugyanazon egyetem eltérő pozíciókat érhet el a különböző rangsorokban, attól függően, hogy melyik szempontot és adatforrást helyezik előtérbe. Más oldalról megközelítve: azok az egyetemek, amelyeken stratégiai szinten elkötelezettek a fenntarthatóság mellett, és ezzel egyidőben a vállalják a megmérettetést is – képesek minimum jó részeredmények elérésére a fenntarthatósági rangsorok egyikén, ami fontos külső visszajelzés a folyamatos fejlesztés belső motivációjára.

A hazai egyetemek zöldülése

Ha megnézzük a magyarországi egyetemek legfrissebb helyezéseit ezeken a rangsorokon (3. táblázat): 18 intézményt találunk, melyből 4 van jelen mindhárom mérésen (Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eszterházi Károly Katolikus Egyetem, Szegedi Tudományegyetem), 10 kettőn, szintén 4 csak egyen. A nemzetközi helyezettnek hazai összevetésben azt mutatják, hogy az első három helyen a Szegedi Tudományegyetem minden alkalommal szerepel; a QS és THE rankingeken szimultán ugyanaz a 3-3 intézmény (Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem) áll a dobogón.

<i>hazai sorrend</i>	<i>U I G M</i>		<i>QS Sustainability</i>		<i>THE Impact</i>	
1	25	University of Pécs	313	University of Debrecen	301-400	University of Debrecen
2	75	University of Szeged	325	University of Szeged	301-400	University of Szeged
3	110	University of Sopron	351	Eötvös Loránd University	401-600	Eötvös Loránd University
4	357	Semmelweis University	556	Budapest University of Technology and Economics	601-800	Hungarian University of Agriculture and Life Sciences
5	394	University of Debrecen	607	Hungarian University of Agriculture and Life Sciences	601-800	Széchenyi István Egyetem
6	425	Eötvös Loránd University Budapest	643	University of Pecs	801-1000	Semmelweis Egyetem
7	451	University of Pannonia	889	Széchenyi István University	801-1000	University of Sopron
8	475	Corvinus University of Budapest	981- 990	Óbuda University	1001- 1500	Budapest Business University
9	805	Eszterházy Károly Catholic University	1501 +	Eszterházy Károly Catholic University	1001- 1500	Eszterházy Károly Catholic University
10	929	Budapest Business University	1501 +	John von Neumann University	1001- 1500	John von Neumann University
11	1278	Budapest Metropolitan University	1501 +	University of Miskolc	1001- 1500	University of Pannonia
12	1366	University of Miskolc	1501 +	Corvinus University of Budapest		
13	1443	University of Nyíregyháza				

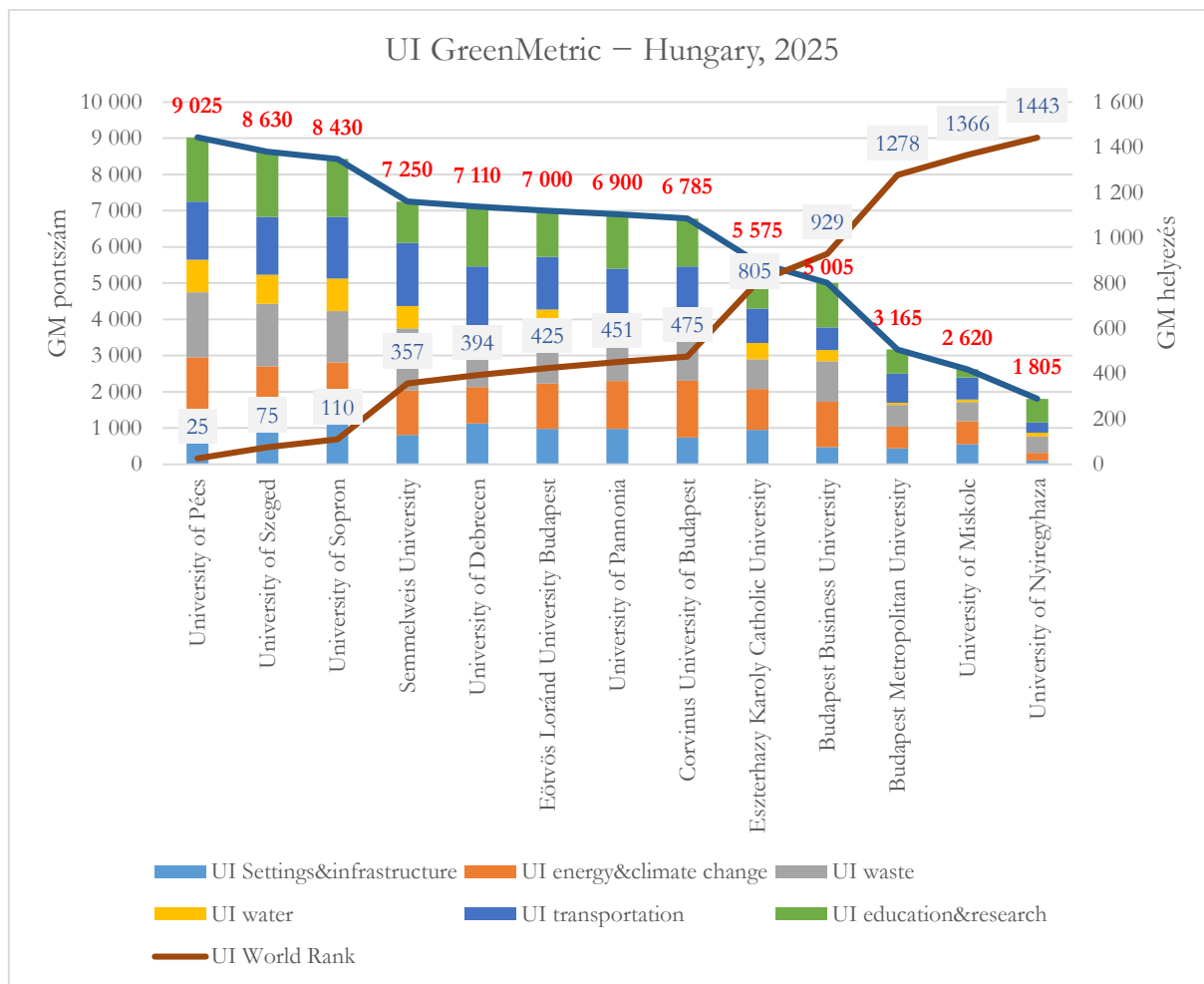
3. táblázat Hazai egyetemek legfrissebb megjelenése az UI GreenMetric, a QS Sustainability és a THE Impact fenntarthatósági rangsorokban

Forrás: a rangsorok adatai alapján saját szerkesztés

Az **UI GreenMetric** eredményeknél azt láthatjuk, hogy az összesített pontszámoknál (változatlanul tetten érhető a 2017-ben már megfogalmazott kritika²¹) picinek tűnő pontkülönbségek is nagyobb szóródáshoz vezethetnek a helyezésben. Azt is észre vehetjük, hogy a részpontszámok eltérően dominálnak egy-egy terület esetében (3. ábra).

²⁰ Seda ABACIOĞLU, Büşra AYAN, és Dragan PAMUCAR, „The Race to Sustainability: Decoding Green University Rankings Through a Comparative Analysis (2018–2022)”, *Innovative Higher Education* 50, sz. 1.: 241–75, <https://doi.org/10.1007/s10755-024-09734-4>

²¹ RAGAZZI és GHIDINI, „Environmental sustainability...”

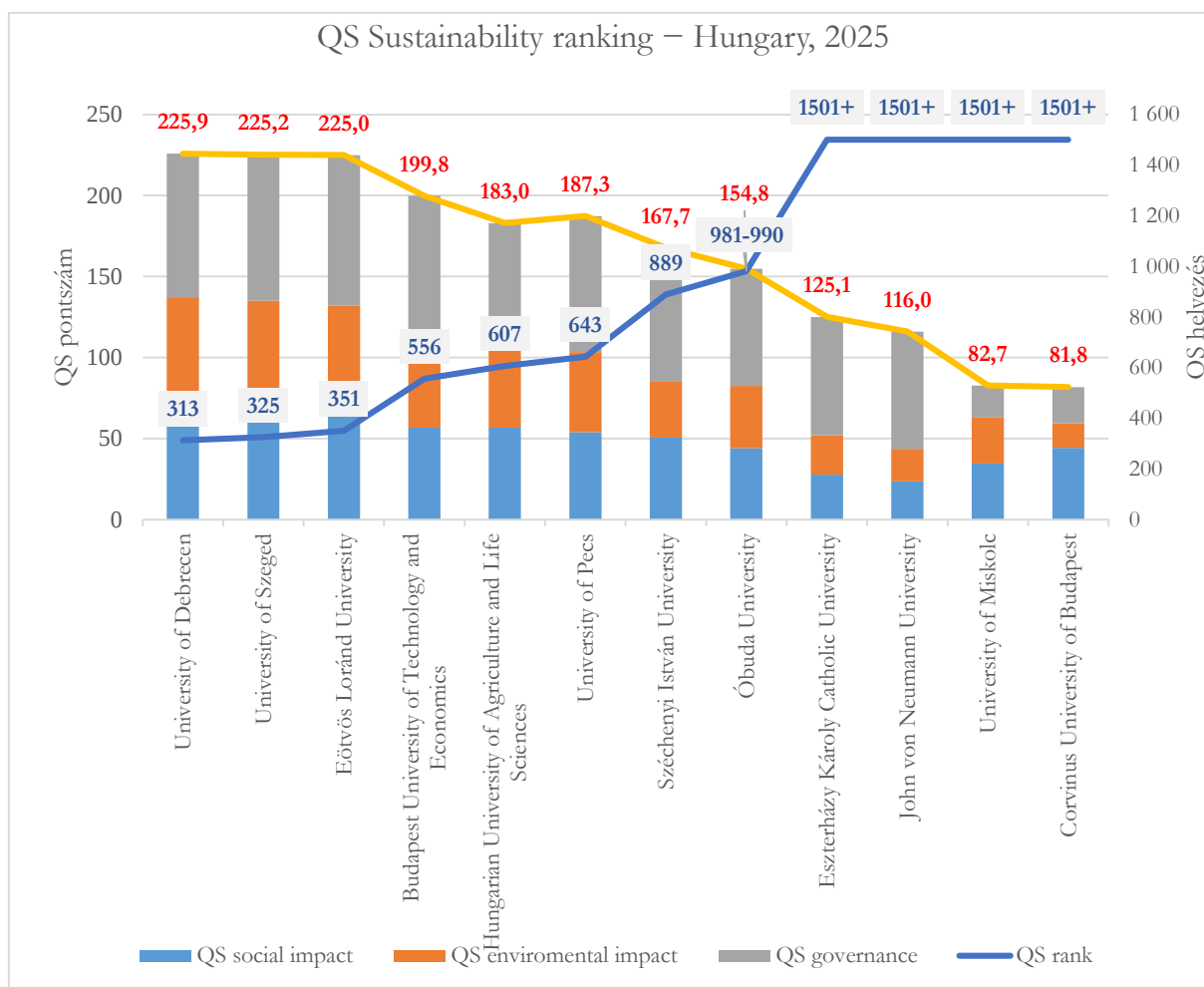
3. ábra A legfrissebb UI GreenMetric eredményekben a hazai egyetemeink

Forrás: Az UI adatai alapján saját szerkesztés

A **QS Sustainability** a legfiatalabb a tárgyalt zöld rangsorok között. 2022-ben jelent meg először (az elnevezésekben mindig a következő naptári év számát látjuk). Az indulás évében 3 (SZTE, BME, ELTE²²), egy évvel később 7 (SZTE, ELTE, DE, BME, PTE, SZIE, MATE) hazai egyetemet látunk a listán.

A legfrissebb (2024 decemberében publikált 2025-ös, melyen 11 hazai egyetem szerepel) még szembe tűnőbb a részeredmények eltéréseinél (mivel 'csupán' három ESG részterület: a környezeti, társadalmi és irányítási hatás számai adódnak össze), hogy az első három egyetem összpont-eredményeiben csak tizedeltéréseket láthatunk, azok mégis jelentős helykülönbséget jelentenek (4. ábra; Szegedi Tudományegyetem-Eötvös Loránd Tudományegyetem: 0,2 - 26 hely). Ha az egyes hatásterületeket nézzük, akkor az is feltűnhet, hogy az egyetemek fele 80 feletti pontszámot kapott az irányításra, míg a másik két területen, a környezeti hatás esetében különösen, kevésbé általános és szép teljesítményeket látunk. Az egyes részpontszámoknál az ELTE-nek épp itt kellene erősíteni, mivel a társadalmi és irányítási számaival első lehetne, a környezeti húzta vissza a (hazai viszonylatban) harmadik helyre.

²² A felsorolásban az egyetemek sorrendje az egymáshoz viszonyított sorrendet tükrözi.

4. ábra A legfrissebb QS Sustainability eredményekben a hazai egyetemünk
Forrás: a QS adatok alapján saját szerkesztés

A kezdetektől értékelt három egyetemünk (BME, ELTE, SZTE) eredményein azt láthatjuk, hogy a BME fokozatosan visszacsúszott, az ELTE és az SZTE magához képest hátszalnyit erősített pontszámában, ám a vizsgált egyetemek magasabb száma miatt (2024:1394 ; 2025: 1743) mégis alacsonyabb helyezést kaptak (4. táblázat).

év	BME	ELTE	SZTE
2023	341-360	601+	381-400
2024	485	259	259
2024	556	351	325

4. táblázat A QS listáján a kezdetektől szereplő hazai egyetemek eredményei
Forrás: a rangsorok leírásai alapján saját szerkesztés

A **THE Impact** a 17 SDG (5. ábra) alapján értékeli, azoknak a vizuális megjelenése mellett látható, melyik egyetem mely 4 cél mérőszámának összesített eredménye alapján érte el a rangsoron elfoglalt helyét. Az elmúlt 3 évi rangsorban (2022-2024) 10-11-11 hazai egyetemet találhatunk. Ebből 5 egyetemenél volt változatlan mind maga a megmértetés, mind az SDG célok (DE, MATE, SZIE, SE, SOTE). A Debreceni Egyetem ugyanazokkal a célokkal (3,4,8,17) tartotta mind a rangsorbeli (301-400), mind a hazai (első) helyét. A Szegedi Egyetem a 2023-s listán jelent meg, változtatás (3. és 8. helyett 4. és 5. SDG) után lett a DE megosztott társa a hazai dobogón.

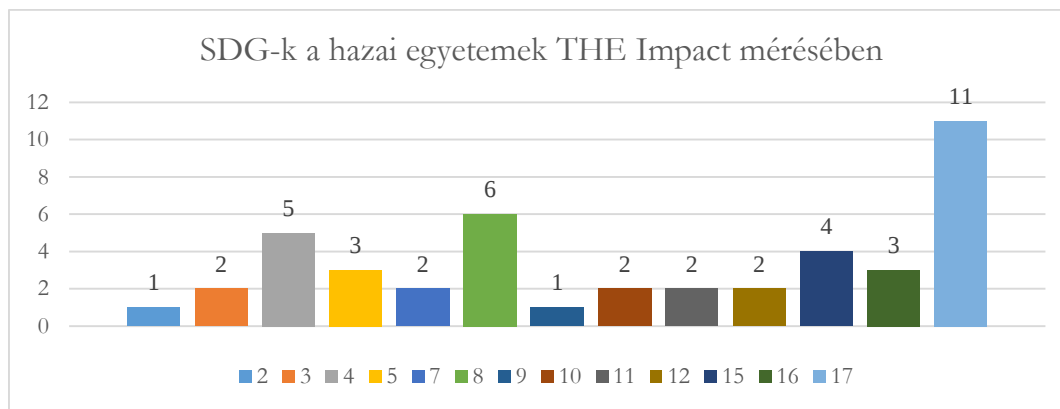
5. ábra Az ENSZ fenntartható fejlődési célok ikonjai
Forrás: KSH

A hazai egyetemek által preferált célok (5. táblázat):

Fenntartható fejlődési célok	
2	Az éhezés megszüntetése, az élelmezésbiztonság és a jobb táplálkozás megteremtése, valamint a fenntartható mezőgazdaság támogatása
3	Az egészséges élet biztosítása és a jóllét előmozdítása minden korosztály valamennyi tagjának
4	Az inkluzív, méltányos és minőségi oktatás biztosítása, valamint az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek elősegítése mindenki számára
5	A nemek egyenlőségének megvalósítása, minden nő és lány társadalmi szerepének megerősítése
7	Megfizethető, megbízható, fenntartható és modern energiához való hozzáférés biztosítása mindenki számára
8	Tartós, befogadó és fenntartható gazdasági növekedés, teljes és termelékeny foglalkoztatás és méltányos munka elősegítése mindenki számára
9	Ellenállóképes infrastruktúra kiépítése, az inkluzív és fenntartható iparosítás támogatása és az innováció ösztönzése
10	Az országokon belüli és az országok közötti egyenlőtlenségek csökkentése
11	A városok és egyéb emberi települések befogadóvá, biztonságossá, ellenállóképessé és fenntarthatóvá tétele
12	Fenntartható fogyasztási és termelési módok kialakítása
15	A szárazföldi ökoszisztémák védelme, helyreállítása és fenntartható használatának támogatása, a fenntartható erdőgazdálkodás, a sivatagosodás leküzdése, a talajdegradáció megállítása és visszafordítása, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása
16	Békés és befogadó társadalmak támogatása a fenntartható fejlődés érdekében, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára és a hatékony, elszámoltatható és mindenki számára nyitott intézmények kiépítése minden szinten
17	A végrehajtás eszközeinek erősítése és a Globális Partnerség újjáélesztése a fenntartható fejlődés érdekében

5. táblázat A hazai egyetemek által preferált SDG-k
Forrás: a THE Impact 2024-es eredményei alapján saját szerkesztés

A dobogón álló SDG-k a 17. *partnerség a célok eléréseért*, a 8. *tisztességes munka és gazdaság növekedése* és a 4. *minőségi oktatás* (6. ábra).

6. ábra SDG előfordulások a hazai egyetemek THE Impact mérésében, 2024
Forrás: a THE Impact 2024-es eredményei alapján saját szerkesztés

Előre a zöld úton

A fenntarthatósági mérések mellett, hogy összehasonlíthatóvá teszik az egyetemek működését, teljesítményét és környezeti, társadalmi, irányítási eredményeit; jelentős ismeretterjesztő és gondolkodásformáló, egyben felelősségre hozó 'mellékhatással' is járnak. Az egyetemek mint szerepmoделlek transzformálják az egyetemi polgárok szemléletrendszerét a jelentős infrastrukturális, tartalmi részek és társadalmi hatások mellett egészen kicsi akciókkal. Ez utóbbira egy igazán egyszerű példa a University of Oulu folyosóján elhelyezett SDG kockák, amiket a hallgatók rendszeresen átrendeznek (7. ábra), mellyel nem statikus bemutatásként a mindennapi élet részévé, 'kézzelfoghatóvá' lehet tenni ezeket a társadalmisított célokat.

7. ábra SDG célok társadalmisítása az Oului Egyetem egyik folyosóján
Forrás: saját kép

Az **ELTE Együtt a Környezettudatos Szemléletért (EKSZ)** intézményi fenntarthatósági és megtakarítási programja 2008 óta szerves része az egyetem fenntarthatósági gondolkodásának és műveleteinek. A hulladékgazdálkodástól az egyetemi biodiverzitás, környezeti szemlélet- és attitűdformáláson át a környezetpolitika-alkotásig szerteágazó tevékenységet koordinálnak, mindezt hangsúlyosan önkéntességi rendszerben, erős kompetenciafejlesztéssel összekötve.²³

Hasonlóan szép hazai példa a **Soproni Egyetem Hűségerdő** fásítási projektje (2021-), aminek a keretén belül minden őszi szemeszterre beiratkozott elsőéves hallgatónak lesz egy 'fája', ami jelképesen megmutatja, hogy gyarapszik a társadalom a tudástőkéje.

²³ MUDRA Viktória, „Önkéntességgel a környezetvédelemért: ELTE Együtt a Környezettudatos Szemléletért, intézményi fenntarthatósági és megtakarítási program”, *Önkéntes szemle*, sz. 4 (2022): 88–98. <https://www.onkentesszemle.hu/mudra-2022-4-onkentessseggel-a-kornyeztvetvedelemert-elte-egyutt-a-kornyeztudatos-szemleletert-intezmenyi-fenntarthatosagi-es-megtakaritasi-program/>

A SOTE-n a **Zöld Kórház Program** és a **Karbonlábnyom-csökkentési Akcióterv** a környezeti fenntarthatóságot célozta meg erősen.

A BGE-n a **Green Office program**ban intézményi szintű zöld iroda-minősítési rendszer segíti mind az egyetemi polgárok szemléletformálást, mint az zöld intézményi működést.

A Corvinuson a **Fenntartható campus program** jelentős energiahatékonysági fejlesztéseket, közösségi közlekedési ösztönzését, zöld közterek kialakítását hozott.

Az egyetemek – madártávlatból

A transzparenssén elérhető dokumentáció fajtái szintén színes választékot nyújtanak:

- fenntarthatósági jelentések
- fenntarthatósági stratégiák
- az egyetemi stratégiába integrált harmadik missziós tervek

Az egyetemek fejlesztési tervei, fenntarthatósági dokumentumai (6. táblázat)

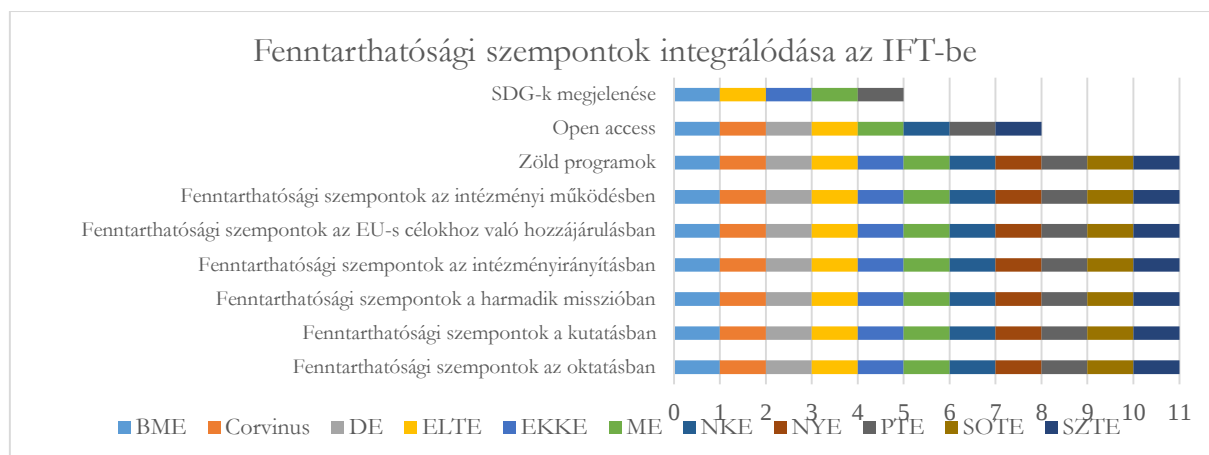
<i>Intézmény</i>	<i>Fejlesztési terv címe</i>	<i>Fenntarthatósági dokumentum címe</i>	<i>Szervezet</i>
BGE	Intézményfejlesztési terv	Fenntarthatósági Iroda tevékenységei	Fenntarthatósági Iroda
BME	Intézményfejlesztési terv (2021-2024)		BME a fenntarthatóságért munkacsoportok
METU		Környezeti jelentés, 2023	ZÖLD METU
Corvinus	Intézményfejlesztési terv (2024-2027)	Budapesti Corvinus Egyetem Fenntarthatósági Stratégiájának (2023–2030) keretrendszere	Corvinus ERS Hub
DE	Intézményfejlesztési terv (2021–2024)		(diverz)
ELTE	Intézményfejlesztési terv (2021-2024)	Fenntarthatósági jelentés az egyetemi campusokról (UNI-ECO)	ELTE EKSZ
EKKE		Fenntartható fejlődési stratégia	Szénrégió Bizottság
ME	Intézményfejlesztési terv (2021–2024)		(diverz)
NKE	Intézményfejlesztési terv (2020–2025)	A fenntarthatósági átmenet fejlesztési koncepciója	Környezeti Fenntarthatósági Intézet
NYE	A Nyíregyházi Egyetem intézményfejlesztési terve (2025-2028)		Ökoegyetem
PE			Fenntarthatósági Kompetencia Központ
PTE	A PTE intézményfejlesztési terve (2021-2024)	Fenntarthatósági jelentések (2017-2023)	Zöld Egyetem Program(iroda)
SOTE	Intézményfejlesztési terv (2025–2028)	A Semmelweis Egyetem klímavédelmi akcióterve Fenntarthatósági jelentés (2022)	Zöld Egyetem
SE		Fenntarthatósági jelentések (2020-2023)	Green University
SZTE	Intézményfejlesztési terv (2021–2024)		Stratégiai Menedzsment Igazgatóság

6. táblázat Hazai egyetemek fenntarthatósággal kapcsolatos dokumentumai, szervezetei

Forrás: saját szerkesztés

Az intézményfejlesztési terveknek a jövőkép megformálásakor figyelniük kell az intézményi fenntarthatósági problémákra; ill a fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesülnie kell a képzés, a kutatás-fejlesztés és innováció, a lokális társadalmi felelősségvállalás és az intézményi

működés területén.²⁴ Az elérhető intézményfejlesztési tervek tartalomelemzésével azt láthatjuk (8. ábra), hogy az SDG-k és a nyílt hozzáférés integrálása még ezután várható.

8. ábra Az intézményfejlesztési tervekbe integrált fenntarthatóság
Forrás: az IFT-k tartalomelemzése alapján saját szerkesztés

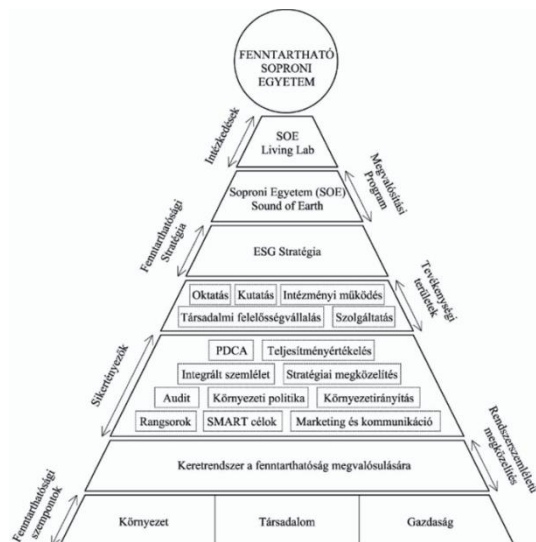
Nemcsak az egyetemek elérhető 'zöld' dokumentációja egyenetlen, érzhetően nem jutott nyugvópontra milyen (al)szervezeti egységekben, pozíciókban dolgoznak az egyetemeken ezekért a célokért. Az egyetemek falakon belüli **fenntarthatóságot koordináló szervezetek** a diverz (több önálló intézet/központ együttműködése (pl. Debreceni Egyetem, Miskolci Egyetem); az önkéntes csoportoktól (Zöld METU, ELTE EKSZ a kancelláriai alegységeken át az önálló szervezetekig látunk példákat. Ezek mellett maguk a felelős személyek pozíciói is széles spektrumon mozognak: fenntarthatóságért felelős dékán, Fenntarthatósági Iroda (irodavezető), Fenntarthatósági Kompetencia Központ (igazgató), Szénrégió Bizottság Titkárság (vezető), Stratégiai Menedzsment Igazgatóság (fenntarthatóságért felelős igazgató-helyettes) – és a sor még folytatható. Jellemző, hogy az egyetemek a stratégiájuk szerves részévé teszik a „Zöld Egyetem Programot”: „Az elkövetkező időszakban [2021-2024] is célunk, hogy a társadalmi felelősségvállalás és fenntarthatóság kérdésköreit beépítsük az intézmény oktatási és kutatási folyamataiba.”²⁵ A zöld egyetemi lét olykor disszeminációs oldalon át mutatja meg az intézmény kapcsolatait és tevékenységeit (SOTE, Soproni Egyetem), máshol maga a koordináló központ is (PTE).

A Soproni Egyetem honlapján a fenntarthatósági jelentések mellett SDG jelentést és (első hazai karbonpozitív egyetemként) éves karbonlábnyom-számítást is láthatóvá tesznek, illetve jelenleg élesedik az egyetem saját fenntartható Soproni Egyetem modellje (9.ábra)²⁶:

²⁴ Nemzeti Erőforrás Minisztérium. Felsőoktatásért és Tudománypolitikáért Felelős Helyettes Államtitkárság, „Intézményfejlesztési Terv módszertani útmutató” (Nemzeti Erőforrás Minisztérium, 2012), https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/ofi_irod6_muballada_45_0.pdf

²⁵ „Szegedi Tudományegyetem Intézményfejlesztési Terv” (Szegedi Tudományegyetem, 2021), <https://u-szeged.hu/egyetemrol-141002/strategiai-fejlesztési/szegedi-tudomanyegyetem>

²⁶ FÁBIÁN Attila és mtsai., „A Soproni Egyetem alkalmazott fenntarthatósági modellje”, *Erdészettudományi Közlemények* 14, sz. 1 (2024), <https://doi.org/10.17164/EK.2024.03>

9. ábra A Soproni Egyetem Fenntartható Egyetem Modellje (SOE –FEM). Piramismodell

Forrás: Fábíán et.al., 2024

Jelenleg egyedül a Soproni Egyetem van (2023 óta) **ISO 14001:2015** tanúsítványa (környezetirányítási rendszerkövetelményeinek a nemzetközi szabványa), ami azt bizonyítja, hogy a mindennapi működését környezettudatos elvek szerint szervezi meg, és folyamatosan dolgozik a környezetvédelmi teljesítmény javításán.

Fenntarthatósági partnerségek

1. Hungarian Sustainable University Network (Magyar Fenntartható Egyetemi Hálózat (HUSUN)

A HUSUN 2014-2016 között volt aktív, melyet a BME, a CEU, az ELTE és a SZIE egyetemi hallgatói szervezeti, önkéntes és civil csoportok alapítottak a fenntarthatósággal kapcsolatos tapasztalatcsere és együttműködés céljával.

A tagok és kapcsolódó szervezetek:

1. Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) – HAKÖSZ (Hallgatói Környezetvédelmi Szervezet)
2. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) – Egyetemi Zöld Kör (EZZ)
3. Közép-európai Egyetem (CEU) – Sustainable CEU
4. Debreceni Egyetem (DE) – DEHÖK Hallgatói Környezetvédelmi Bizottság
5. Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) – ELTE EKSZ és KKlub
6. Miskolci Egyetem (ME) – MEgreen öntevékeny csoport
7. Nyugat-magyarországi Egyetem (NYME) – SUN (Sustainable University Network)
8. Pécsi Tudományegyetem (PTE) – Zöld Egyetem program
9. Szent István Egyetem (SZIE) – GATE Zöld Klub
10. Szegedi Tudományegyetem (SZTE) – TITOK Klub (Tevékeny Ifjak a Természet Oltalmáért és a Közösségért)

Ugyan a széleskörű támogatottsága nem vált erőssé, a felsőoktatási intézmények működésébe érezhetően integrálódtak a fenntarthatósági szempontok. Közös pályázatokkal, workshopokkal és akciókkal, párhuzamos vagy egymás jó gyakorlatainak az átvételével több helyen fejlődött a hulladékkezelés (szelektív gyűjtés, komposztálás); közösségi kertetek, fenntarthatósági

tanösvényeket hoztak létre. A HUSUN méltó előfutára volt a Magyar Egyetemek Fenntarthatósági Platformjának.

2. Magyar Egyetemek Fenntarthatósági Platformja (MEFP)

A Pécsi Tudományegyetem kezdeményezésére 2022-ben életre hívott együttműködés. Célja a jó gyakorlatok megosztása, közös akciók szervezése és szorosabb együttműködés kialakítása a fenntarthatósági célokat szolgáló fejlesztésekbe. Jelenleg elmondható, hogy széles körben elfogadott partnerséggé vált, a PTE koordinációja mellett, egy decentralizált, együttműködésen alapuló modellben.

Az eltelt időben:

- több konferenciát és workshopot tartottak a tagegyetemek,
- 11 egyetem közös munkájának eredményeként (online) fenntarthatósági kurzus indult *"Bevezetés a Fenntartható Fejlesztési Célok (SDGs) kérdéskörébe"* címmel a 2023/24-es tanévben, 1400+ hallgató országos részvételével.

Jelenleg 16 taggal működik:

1. Budapesti Corvinus Egyetem,
2. Budapesti Gazdasági Egyetem,
3. Budapesti Metropolitan Egyetem,
4. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
5. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem,
6. Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
7. Miskolci Egyetem,
8. Neumann János Egyetem,
9. Nyíregyházi Egyetem,
10. Óbudai Egyetem,
11. Pannon Egyetem,
12. Pécsi Tudományegyetem,
13. Semmelweis Egyetem,
14. Soproni Egyetem,
15. Szegedi Tudományegyetem a Platform tagjaként,
16. Széchenyi István Egyetem érdeklődőként.

Miért stabilabb a MEFP működése a HUSUN-tól? Részben épp a HUSUN ágyazott meg egy szervezettebb partnerségnek, részben a MEFP indulására maguk az intézmények is motiváltabbá váltak a szorosabb együttműködésre. Ezek mellett (7. táblázat) a koordinálás, kezdeményezői szint és a finanszírozás terén láthatunk jelentős különbségeket.

<i>Szempont</i>	<i>HUSUN</i>	<i>MEFP</i>
Működés időszaka	2014-2016	2022–
Fő célkitűzés	Tudatosságnövelés, campus zöldítés	Jó gyakorlatok megosztása, közös kurzusok, zöld infrastruktúrafejlesztés
Kezdeményező(k)	Hallgatói csoportok, zöld klubok	Pécsi Tudományegyetem, intézményi szintű rektori támogatással
Szervezeti forma	Informális hálózat	Intézményesített, szervezett platform
Koordináció	Alulról szerveződő, decentralizált	Központi (PTE koordinálásával)
Tagság típusa	Hallgatói és kari szintű zöld szervezetek	Egyetemek (jogilag is képviselve, vezetői szinten)
Részt vevő intézmények	10+	16 egyetem 2024-ig
Kommunikáció, láthatóság	Kevésbé látható, csak egyes fórumokon	Rendszeres sajtómegjelenés, weboldal, dokumentált eredmények
Finanszírozás	Nem volt dedikált forrása	Egyetemi és állami támogatással működik
Programok, események	Helyi kampusz-akciók (pl. hulladékcsökkentés, komposztálás)	Éves konferenciák, fenntarthatósági kurzusok, zöld projektek
Fennmaradás oka	Elhalt szerveződés, alacsony intézményi támogatás	Vezetői szintű elkötelezettség, hosszú távú célok, formális struktúra

+1 UNI-ECO

A fenntarthatósági egyetemi partnerség részben hazai példája az **UNI-ECO**, melynek 2021-es Erasmus projekt-jelentésében összegezve²⁷ 5 CHARM-EU egyetem (University of Montpellier, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Trinity College Dublin, University of Barcelona, Spanyolország; University of Utrecht, Hollandia) és egy nonprofit szervezet, a CESIE, Centro Studi e Iniziative Europeo, valamint a mediterrán egyetemi szövetség, a UNIMED – Mediterranean Universities Union) arra kereste a választ, miként lehet beépíteni a társadalmi és környezeti fenntarthatóságot az egyetemi életbe annak érdekében, hogy fenntartható egyetemi campusok legyenek az egyetemeken, valamint a hallgatók és a dolgozók is kellő támogatást kapjanak a fenntartható szemlélethez.

A CHARM-EU partneregyetemek együttműködése folyamatos, az eltelt időben a projekt során kialakított *Living Lab* platformon az egyetemi polgárok tapasztalatoka és jó gyakorlatokat osztanak meg; Zöld Kihívásokat teljesítettek, e-learning modulok készültek.

Az egyetemi könyvtárak szerepe a zöldülésben

Szakmánk már a fenntarthatósági céloknak megszületésén is bábáskodott²⁸, az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) az ENSZ-szel szorosan összedolgozva foglalkozik a fenntartható fejlődés könyvtári 'társadalmazásával',²⁹ s a 2000-es évektől a magyar könyvtárak is zöldebbek.^{30,31}

A könyvtár- és információtudomány multidiszciplináris/interdiszciplináris tudományterületként³² a kutatási-oktatási oldalról, egyben egyetemi könyvtárként támogató szerepkörben erősítheti az anyaintézmények zöldülését.

Ennek lehetőségei:

- az SDG-fókuszú kutatások nyílt hozzáféréseinek biztosítása,
- SDG-képzések tartása,
- zöld működés,
- szolgáltatások bővítése (társadalmi felelősségvállalás).

²⁷ UNI-ECO, „Summary Report on the State of the Art on Sustainable Development in Higher Education Institutions”, 2021, https://uni-eco.umontpellier.fr/media/UNI-ECO_Summary-Report_FINAL_web.pdf

²⁸ BARÁTNÉ HAJDU Ágnes, „Hagyomány, trendek és innováció – fenntarthatóság: az IFLA fenntarthatósági törekvései, eredményei az egyes elnöki ciklusokban” *Könyvtári figyelő*, 68. évf. 1. sz. 2022. 11–25. p. Forrás: <https://www.pp.bme.hu/kf/article/view/24448>

²⁹ Priti JAIN és Shonhe LIAH, „Integration of the IFLA Code of Ethics in attaining sustainable development goals: a strategy for improved information access and attainment of SDGs”, *Mousaion: South African Journal of Information Studies*, Vol. 38. No. 4. 2020. Forrás: <https://doi.org/10.25159/2663-659X/8653>

³⁰ KISZL Péter, „Fenntarthatóság és társadalmi hasznosság: gazdaságfejlesztés innovatív könyvtári eszközökkel”, *Könyvtári figyelő* 67, sz. 2 (2021): 185–218.

³¹ PATAKI Fruzsina: A magyar zöld könyvtárak és tevékenységük a koronavírus idején. In: KISZL Péter – NÉMETH Katalin (szerk.): *Válóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2022*. Budapest, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2023. 321–329. p. Forrás: <https://doi.org/10.21862/vkkv2022.321>

³² KISZL Péter, „A könyvtár- és információtudomány, valamint a könyvtárosképzés válaszai a gazdasági, társadalmi és technológiai kihívásokra”, in *Válóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020* (Budapest: ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2021), 57–74, https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/55814/VKKV4_57-74_Kiszl.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Az egyes metrikák különbségei miatt ezekből más-más könyvtári tevékenység/szolgáltatás tudja pozitív irányba tolni a számokat (8. táblázat):

<i>Rangsor</i>	<i>Könyvtári hozzájárulás</i>	<i>Kapcsolódó SDG célok</i>
THE Impact	Open Access publikációk növelése fenntarthatósági témákban	SDG 4 – Minőségi oktatás SDG 9 – Ipar, innováció és infrastruktúra SDG 17 – Partnerség a célok eléréséért
	SDG-fókuszú gyűjtemények fejlesztése (pl. klímaváltozás, oktatás, esélyegyenlőség)	SDG 4 – Minőségi oktatás SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen
	Fenntarthatósági kutatások láthatóságának növelése repozitóriumokkal	SDG 9 – Ipar, innováció és infrastruktúra SDG 17 – Partnerség a célok eléréséért
	SDG-tudatosságot növelő események szervezése	SDG 4 – Minőségi oktatás SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség SDG 16 – Béke, igazságosság és erős intézmények
UI GreenMetric	Zöld könyvtári működés (energia- és víztakarékosság)	SDG 7 – Megfizethető és tiszta energia SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen
	Elektronikus források előtérbe helyezése	SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés
QS Sustainability	Fenntarthatósági dokumentumok archiválása	SDG 11 – Fenntartható városok és közösségek
	Nyílt tudomány (Open Science) programok támogatása	SDG 4 – Minőségi oktatás SDG 17 – Partnerség a célok eléréséért
	Fenntarthatósági tudásbázis biztosítása (oktatáshoz és kutatáshoz)	SDG 4 – Minőségi oktatás SDG 13 – Fellépés az éghajlatváltozás ellen
	Társadalmi felelősségvállalás támogatása (akadálymentesítés, inkluzív szolgáltatások)	SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése

8. Táblázat A könyvtárak lehetséges fenntarthatósági támogatása az egyes metrikák esetében

Forrás: saját szerkesztés

Eredmények és javaslatok

A hazai egyetemek fenntarthatósági rangsoreredményeinek összesítése megmutatta, hogy minden kicsi eltérés jelentős helyezési különbségeket eredményez, nem érdemes megpihenni a helyezéseken – ám a rangsorok különbözőségei miatt az új belépők is jelentős javulást érhetnek el, különösen megfelelő stratégiai tervekkel.

Az ikonikus egyetemi tevékenységek, sikerprogramok amellet, hogy „zöld brandként” működhetnek, erősítik a szervezeti kultúrát, lojalitást. A fenntarthatósági szemléletformálás mellékhatásaként az egyetemi polgárok kompetenciáit és attitűdjeit is fejlesztik.

A dokumentumok tartomelemzése és a partnerségi együttműködések összegzése után javaslatokat teszek

• az egyetemek számára:

- Növelné a külső és belső érintettek lojalitását, valamint az általános ismertséget a fenntarthatósági tevékenységek transzparens disszeminációja.
- Szükséges lehet a szervezeti koordináció, kommunikációs felületek könnyű és egységesebb láthatóvá tétele, közelítése.
- Az egyetemi dokumentáció egységesítése megkönnyítené a jó gyakorlatok átadását és honosítását is.
- Az egyetemi stratégiák/fejlesztési tervek, és azok implementációjának transzparenciája szintén növelheti az érintettek bevonódását, brandépítő hatással bír, egyben segítheti az új partnerek bevonását.
- Az egyetemek, önkéntesek és szövetségek közötti folyamatos együttműködések hatékony innovációs utánpótlást, erőforrásmegosztást adhatnak.

• kormányzati és szakpolitikai ajánlások:

- Megsorozhatná az erőket a fenntarthatósági fejlesztésekhez országos támogatások és ösztönzők meghirdetése.
- Egy országos, a nyílt hozzáférést központi követelménnyé tevő publikálástámogatási rendszerbe növelné az SDG 4, 9, 17 szélesebb megvalósulását.

- Hasznos és logikus lenne a direkt fenntarthatósági kritériumok beépítése a finanszírozási modellekbe.
- Országos könyvtári, felsőoktatási és fenntarthatósági stratégia egyszilárdságúbbá tehetné az egyetemek gyakorlatait.
-

Zárszó

A fenntarthatósági metrikák alkalmazása az egyetemek működésének, teljesítményének, valamint környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) mutatóinak összehasonlításán túlmutató, szignifikáns ismeretterjesztő és szemléletformáló potenciállal is bír, egyúttal elősegítve az intézményi felelősségvállalást. Az egyetemek szerepmodellként a jelentős infrastrukturális és tartalmi fejlesztések, illetve társadalmi hatásaik mellett, akár apró intézkedések révén is képesek befolyásolni az egyetemi polgárság gondolkodásmódját és attitűdjét.

Az eltérő zöld rangsorok értékelési módszertanai és mérései előnyt jelentenek: a motivált és stratégiai szinten elkötelezett egyetemek viszonylag gyorsan kaphatnak külső visszajelzést mind a működésük értékéről, mind a fejlődésről; részsikereket akár minden új- és régi belépő el tud érn.

A hazai egyetemek világosan látható felívelést produkálnak, a fenntarthatósági célok, témák és működések egyre több egyetem mindennapi életébe integrálódtak. Az erősen különböző belső koordináció, zöld tevékenységek és dokumentáció még részben a fejlődési szakasz útkeresése és gyerekbetegsége, részben az egyetemek képzési, költségvetési, működési különbségeinek az eredményei. Mindkettőhöz kiváló segítséget nyújtanak az egyetemeken átívelő partneri együttműködések, összefogások; további támaszt az országos felsőoktatási, és fenntarthatósági stratégia és szakpolitika adhat.